

terrestres, no sols dels desertícoles, sinó dels que viuen en llocs càlids i humits.

Però no és això sol; els exemplars de *Caracolus marginelloides* d'Orb. varen colgar-se a la terra que omple el fons del terrari en arribar l'estiu, i a primers d'agost tornaren a la superfície acompanyats de set altres caragols diminuts; aquests són encara vius i creixen, encara que lentament, i avui tenen ja 14 mil·límetres de diàmetre.

Caracolus marginelloides d'Orb. no és solament un caragol de molta resistència vital sinó que pot criar a Barcelona en les condicions dels vivaris i terraris.

XVIII

Segona localitat de *Laminifera* (*Bofiliella*) *subarcuata* (Bofill)

La *Bofiliella subarcuata* (Bofill) és, sens dubte, el mollusc més rar de Catalunya. Fins ara sols havia estat trobat a Lledó (Girona), ben poques vegades i en un curt nombre d'exemplars.

L'any 1897 Pere VAYREDA, fill del conegut naturalista Estanislau VAYREDA i VILA, d'Olot, la trobà a Lledó, i BOFILL i POCH, amb la seva gran coneixença de la malacologia, va comprendre, tot seguit que era una espècie nova i com a tal la va donar a conèixer a l'Acadèmia de Ciències i Arts. Donà ensems la seva primera figura i detallà el seu habitat com segueix:

«Loc. — Lladó in provincia Gerundensi Catalauniæ, prope flumen Manol in tellure argilloso, ad radices Hederarum, 150 m. alt., parum frequens.»

I, més endavant, copiant les indicacions de VAYREDA, diu:

«El descubridor ya tendrá V. presente que es mi hijo mayor Pedro. Todos los ejemplares han sido hallados en el trecho de un cuarto de hora escasamente, a orillas del río Manol, término de Lladó, Gerona.»

«Los dos primeros ejemplares fueron hallados en una maceta del manso Olivas, y después, buscando, se encontraron otros ejemplares en dos localidades o estaciones distintas del mismo manso, en los détriticos de rocas areniscas y conglomerados; pero el mayor número ha sido hallado en una cueva natural, enterrados entre el depósito de la fina descomposición de las rocas inmediatas, cubiertas de yedra, musgos, etc., mezclado con aluvión.»

«La altitud de este sitio es de unos 150 metros.»

«De unos 50 o 60 ejemplares hallados hasta el presente, en más o menos buen estado de conservación, tan sólo hay uno que, al parecer,

vivía o es muerto desde muy reciente fecha. Conserva todo el brillo y transparencia de la concha, que es joven y cuya boca no ha terminado su desarrollo.»

De l'any 1897 fins als treballs preparatoris de «Estudi sobre la malacologia de les Valls Pirenaiques, Conques del Besòs, Ter, Fluvià, Muga i litorals intermèdies» el 1921, per BOFILL, HAAS i AGUILAR-AMAT, hom no havia tornat a trobar cap exemplar de *Laminifera (Bofiliella) subarcuata* (Bofill).

En els dits treballs, durant el mes de setembre del 1919, BOFILL i HAAS trobaren dos exemplars en les condicions que es relataran tot seguit.

En el susdit treball sobre la malacologia de les Valls Pirenenques, en les planes 153 i 154, és descrita la història de la *subarcuata* Bofill de la manera següent:

«La singularitat i escassetat d'aquesta espècie porten a fer la història del seu descobriment i de les seves localitats.»

«Pere Vayreda, fill del conegut botànic català Estanislau, en veié casualment dos exemplars, vers l'any 1894, en un test que tenia en la seva propietat anomenada «Can Olivas», de Lledó, situada a uns 150 metres d'altitud. En vista de la troballa d'un caragol de forma tan diferent dels coneguts, va fer investigacions en altres llocs propers, i trobà alguns exemplars entre la fullaraca podrida de dues fonts, al riu Manol; però la major quantitat es trobava solament al peu d'una penya que forma una balma de poca fondària a pocs metres sobre l'esmentat riu Manol, afluent de la Muga.»

«Com diu el mateix Estanislau Vayreda en una carta a Bofill, tots els exemplars, que són de 50 a 60, foren trobats morts, a excepció d'un que semblava viu o mort de poc temps.»

«Donats en consulta exemplars d'aquesta forma a Bofill, aquest els reconegué com a forma inèdita i la publicà amb el nom de *Nenia subarcuata*.»

«De la data abans esmentada fins el 1919 no s'ha recollit cap més exemplar d'aquesta *Laminifera*. El mes de setembre d'aquest últim any amb Bofill i Haas ens dirigirem al senyor Pere Vayreda, actual propietari de Can Olivas, i li preguntàrem si volia ajudar-nos amb els seus coneixements de les localitats, ja que interessava recollir viu algun exemplar per fer-ne l'estudi anatòmic. Tot i l'auxili molt amablement prestat per aquest senyor, no es pogueren trobar exemplars vius, ni tampoc morts en les localitats on els recolliren els esmentats senyors Vayreda. Solament prop de la penya on se n'havien trobat, s'aconseguí recollir-ne també d'una, un de mort, però ben con-

servat, i més tard un altre entre les pedres de les parets en sec de la masia.»

«La major escassetat d'exemplars últimament recollits en comparació amb l'època del seu descobriment és molt difícil d'explicar, perquè no se sap res sobre la seva biologia.»

«Pot suposar-se que es tracta d'una forma nocturna que de dia es retira en les clivelles més profundes de les roques i dels murs, on està protegida de les investigacions i on fins les closques dels animals morts són intrometibles.»

En això, el dia 23 d'octubre d'enguany, el Regent d'Entomologia del Museu de Ciències Naturals i consoci senyor ESPAÑOL, acompanyat del recol·lector del mateix Museu senyor VILARRÚBIA, van explorar la cova anomenada «Bauma Fosca» del terme de Tavertet, al fons de la qual van trobar, damunt d'un tronc de pi, quatre exemplars d'un caragole, tres de vius i un de mort i en molt mal estat.

Estudiats els dits exemplars van resultar ésser *Laminifera subarcuata* (Bofill). Aquesta troballa en una cova explica potser la seva raresa i escassetat. Deu ésser mollusc cavernícola i els exemplars trobats morts a Lledó deuriem ésser aportats casualment a l'exterior a través d'esclatxes comunicant amb més profundes cavitats.

Ulteriors i més acurades exploracions de la «Bauma Fosca» i d'altres coves de la regió pirenenca i subpirenenca aclariran aquest punt dubtós.

La cova «Bauma Fosca», de Tavertet, és la segona localitat on ha estat trobat tan rar mollusc.

El gènere *Laminifera* es divideix en dos subgèneres: *Laminifera* s. s., que comprèn moltes formes fòssils miocèniques i una forma vivent *L. pauli* (Mabille), dels Pireneus cantàbrics francesos, i el subgènere *Bofiliella*, fundat l'any 1927 per EHRMANN per a l'espècie catalana i anomenat així en honor de l'únic malacòleg ibèric digne d'aquest nom, Artur BOFILL I POCH.